

Heuman Herman

Igliski Stefan.

Jarra Marcin.

dr. Jaworski Wlad. Leopold.

Jawornicki Józef.

Judkiewicz Jakób.

Klemensiewicz Edmund.

Konopiński Michał.

Kosobucki Piotr.

dr. Koy Michał.

dr. Krongold Wilhelm.

Ks. Krupiński Jan.

dr. Landau Ignacy.

dr. Landau Rafał.

dr. Leo Juliusz.

dr. Lustgarten Ludwik.

Maciotowski Julian.

Maywald Zygmunt.

Margulies Abraham.

Mendelsburg Albert.

dr. Meisels Adolf.

dr. Merz Ludwik.

Miedniak August.

dr. Nowak Julian.

Nowak Stanisław.

dr. Pareński Stanisław.

dr. Petelenz Ignacy.

Peroś Jan.

dr. Ponikło Stanisław.

Porębski August.

Rittermann Joachim.

dr. Rosenblatt Józef.

Sare Józef.

Schmelkes Mojżesz.

Schwarz Henryk.

Sędzimir Mieczysław.

Soltysik Tomasz.

Gmach Magistratu (dawny pałac Wielopolskich).

Stachowski Stanisław.

dr. Staniszewski Walenty.

dr. Starzewski Maryan.

Suski Wiktor.

dr. Szarski Henryk.

Szatkowski Henryk.

dr. Tilles Samuel.

Turcki Władysław.

Uderski Władysław.

Wachtel Bernard.

dr. Wasung Władysław.

hr. Wodzicki Antoni.

Wolny Jan.

Dyrektor Magistratu Władysław Grodyński.

Sekretarz prezydyalny dr. Tadeusz Kannenberg.

Referent Magistratu dr. Rudolf Sikorski.

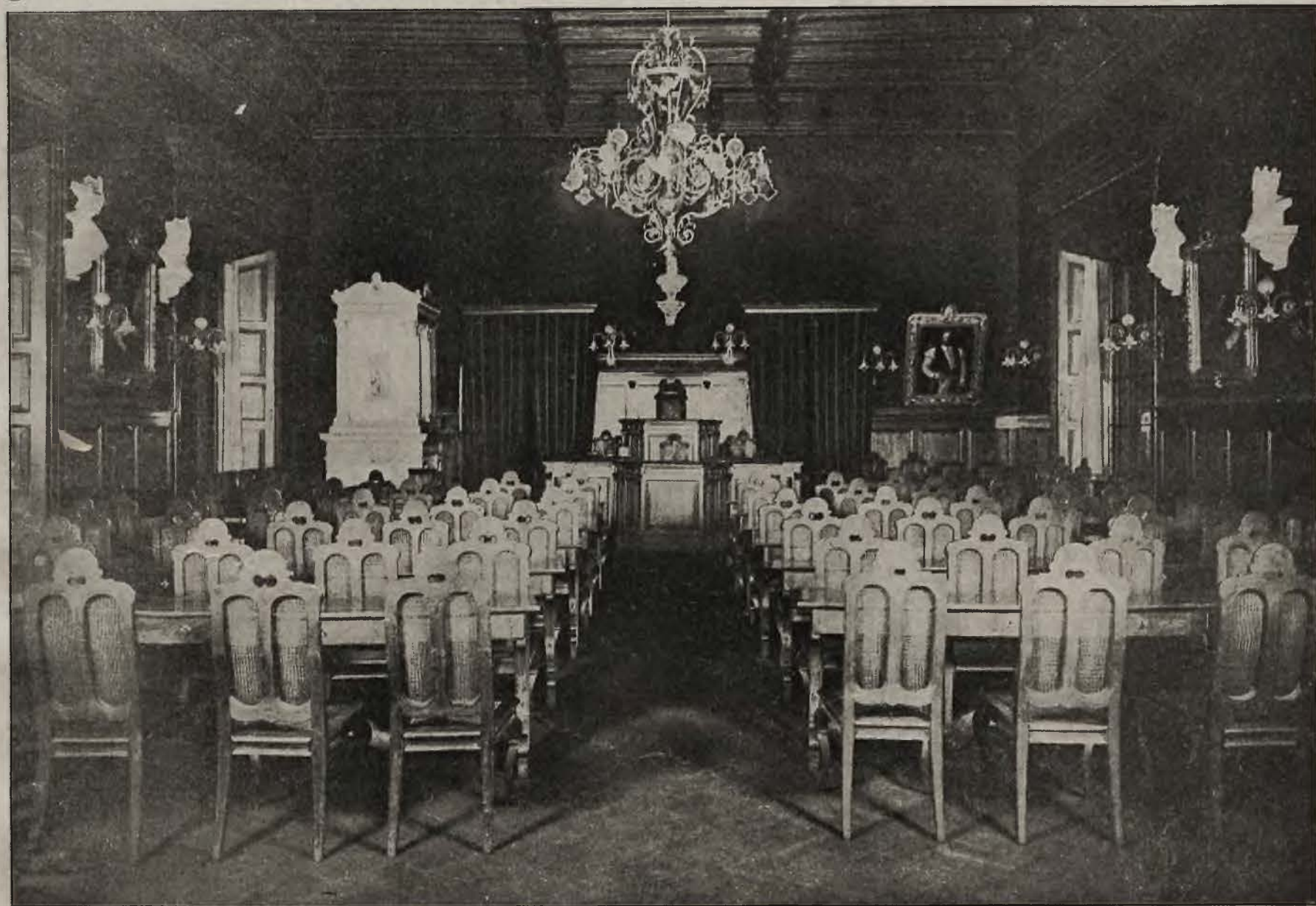
Stosunek gmin sąsiednich do Krakowa w ciągu XIX. stulecia.

Złączone obecnie w jedną całość z Krakowem sąsiednie gminy: Półwieś Zwierzynieckie, Zwierzyniec, Czarna Wieś z Kawiorami, Nowa Wieś Narodowa, Łobzów, Krowodrza, oraz Grzegórzki-Piaski i Dąbie z Beszczem i Głębniewem, niejednokrotnie w ciągu XIX stulecia dla celów administracyjnych z Krakowem były połączone i wspólną z niem dzieliły dolę. Nawet miasto Podgórze przez kilka lat, jak to poniżej będzie wykazane, do Krakowa było przy-

łączone, jedynie gminy Zakrzówek i Dębni, oraz Prądniki Białe i Czerwony z Olszą po raz pierwszy obecnie złączyły się z Krakowem w całości lub częściowo, faktyczne jednak stosunki łączyły miasto Kraków już od szeregu lat z powyższymi gminami. Od roku 1890 bowiem zaczęła się ludność Krakowa w wielkiej ilości przesiedlać do gminy Dębni, tak że w ciągu 10 lat od r. 1890 do 1900 wzrosła liczba ludności w Dębnikach z 819 na 2672 osób, czyli zwiększyła się w tym czasie o 226%, ilość domów zaś wzrosła z 70 na 147, czyli o 110%.

W gminie Prądnik Czerwony założyło miasto Kraków cmentarz miejski, a w ostatnich latach prze-

niosła się z Krakowa do tej gminy i do jej przysiółka Olszy znaczna część załogi krakowskiej. Również w ostatnich kilkunastu latach osiadło około 1½ tysiąca mieszkańców Krakowa w przyległej do tegoż miasta części gminy Prądnik Czerwony, zwanej Morgensternówką, w której zbudowano około 70 domów, przeważnie dwupiętrowych. Inne, we wstępie wymienione gminy, sąsiadujące z Krakowem, łączono z tem miastem głównie dla celów administracyjnych, jedynie Czarna Wieś ściślej z Krakowem była złączona i chociaż przez kilkadziesiąt lat w ciągu XIX stulecia przydzielona była do gmin, czyli dzielnic Krakowa, to jednak nie zdołała się trwale przy tem

Sala posiedzeń Rady miejskiej.

Byli wójtowie gmin, włączonych do Krakowa:

Czesław Bartel (Półwieś Zwierzyniec).

Franciszek Misiorowski (Czarna Wieś).

Jan Oprocha (Zwierzyniec).

Piotr Rosół (Nowa Wieś Narodowa).

Piotr Czubryt (Zakrzówek).

Franciszek Buczak (Łobzów).

Piotr Kluzek (Prądnik Biały).

Piotr Szyhowski (Grzegórzki).

Adam Zbroja (Krowodrza).

Tomasz Mól (Dębniki).

mieście utrzymać i dopiero teraz się na stałe z niem złączyła.

Przechodząc do historycznego przedstawienia stosunku, jaki gminy sąsiednie łączył z Krakowem, spotykamy przy końcu XVIII wieku podział administracyjny Krakowa na wydziały (sekcye), który się w Krakowie utrzymał do roku 1809. Do Wydziału III, zwanego Piasek albo Garbarze, należało jeszcze z końcem 18 stulecia Półwieś i Czarna Wieś. Wydział ten liczył 367 numerów domów, z których numera 272—344 przypadły na Półwieś Zwierzynieckie.

Od roku 1802, w którym przez władze austriackie nowo utworzony Magistrat objął zwierzchnictwo nad wszystkimi zjednoczonymi przedmieściami Krakowa i nad miastem Kazimierzem, nie należało już do wydziału III miasta Półwieś, tylko z gmin sąsiednich jedyna Czarna Wieś.

Od r. 1815, to jest od czasu utworzenia Wolnego, niepodległego i ściśle neutralnego miasta Krakowa z okręgiem, podzielono miasto Kraków na 11 gmin (dzielnic) miejskich, a okręg na 17 gmin okręgowych. Do IX gminy Krakowa należała prócz części Piasku i Nowego Świata także i Czarna Wieś. Ósma gmina okręgowa zwała się Zwierzyniec, a do niej zaliczano z przyległych do Krakowa gmin: Krowodrzę, Łobzów, Nową Wieś i Zwierzyniec z Półwieś Zwierzynieckiem. Do drugiej gminy okręgowej, Mogiła, należały z sąsiednich gmin Krakowa: Dąbie, Grzegórzki, Piaski, oba Prądniki i Olsza.

W roku 1838 nastąpiła zmiana podziału administracyjnego Rzeczypospolitej Krakowskiej, a mianowicie miasto Kraków rozszerzono przez przyłączenie kilku gmin sąsiednich i podzielono je na pięć cyrkułów, a okręg na 9 dystryktów. Do II cyrkułu Krakowa przydzielono gminy Krowodrzę, Łobzów,

komisaryackie, do dziś dnia istniejące. Przydzielone w r. 1838 do cyrkułów krakowskich gminy sąsiednie, pozostały przy nich do roku 1846, w którym Rzeczpospolitą Krakowską objęła Austria i następnie w okresie przejściowym aż do roku 1854, w którym ustanowiono nowy administracyjny ustrój Galicji. Dla zachodniej Galicji ustanowiono prezydenta krajowego i podzielono ją na 6 obwodów, wschodnia Galicja podlegała Namiestnictwu we Lwowie. Miasto Kraków otrzymało jeszcze w r. 1853 prowizoryczny, a od r. 1854 rzeczywisty Magistrat, którego jurysdykcji poddano także gminy: Grzegórzki i Piaski, Dąbie z Beszczem i Głębniewem, oraz Kawiorzy. Oprócz tego ciągle do 11 gmin Krakowa aż do r. 1858 zaliczała się Czarna Wieś, którą od tego czasu uważano za odrębną, lecz aż do r. 1866 jurysdykcji krakowskiego Magistratu podlegała gminę. Inne, poprzednio do cyrkułów Krakowa przydzielone gminy, włączono do c. k. urzędów powiatowych, których w obwodzie krakowskim było 5, a mianowicie w Mogile, Liszkach, Krzeszowicach, w Chrzanowie i w Jaworznie. Gmina Zwierzyniec z attyencyą Półwieś, oraz Łobzów i Nowa Wieś, zostały przydzielone do urzędu powiatowego w Liszkach, a Krowodrza i oba Prądniki Biały i Czerwonny z Olszą do urzędu powiatowego w Mogile.

Co do Czarnej Wsi wydał Magistrat krakowski c. k. Rządowi krajowemu w r. 1897 objaśnienie, że należy ją uważać za osobną gminę. Do wydania tego oświadczenia przyczynił się fakt, że od r. 1850 zaczęto Kraków otaczać wałami fortecznymi, które odcinały dalsze przedmieścia od starego miasta a następnie usiłowania Czarnej Wsi i innych gmin przyległych, aby uzyskać wolny przez rogatki miejskie przejazd fur, wywozających nieczystości miasta na pola tychże gmin. Wojskowe i fiskalne względy przeważały w owym czasie nad ideą utrzymania łączności Krakowa z Czarną Wsią, która mimo tego do końca r. 1858 zaliczała się do IX gminy miejskiej. Dopiero od 1 stycznia 1859 przy podziale miasta na 8 dzielnic nie zaliczono już Czarnej Wsi do żadnej z nich.

Równocześnie czyniło starania Półwieś Zwierzynieckie, aby go nie przydziałać do urzędu powiatowego w Liszkach, gdyż miało ono tuż obok Magistrat i sąd powiatowy delegowany krakowski, miasto Kraków zaś starało się o przyłączenie do niego Półwsia, gdyż uważało je za dalszy ciąg ulicy Zwierzynieckiej, reskrypt jednak c. k. Rządu krajowego z 6 sierpnia 1857 L. 20759 przydzielił Półwieś stanowczo do urzędu powiatowego w Liszkach.

Gdy 1 kwietnia 1866 miasto Kraków otrzymało własny statut, to równocześnie wypuściło ze swej opieki podległe sobie gminy: Czarną Wieś, Kawiorzy, Grzegórzki i Piaski oraz Dąbie, Beszcz i Głębniew. Gminy te na podstawie ustawy gminnej z r. 1866 organizować musiały dopiero utworzone rozporządzeniem Ministerstwa stanu z 23 stycznia 1867 Nr. 17

Rynek w Dębnykach.

Gdy w roku 1809 Kraków został przydzielony do Księstwa Warszawskiego, podzielono go na 4 gminy. Do III gminy zaliczono oprócz Kleparza i Piasku także i gminę Czarną Wieś. Czwartą gminę miejską stanowiło od r. 1810—1815 miasto Podgórze, które odłączone od Krakowa w r. 1815, w czasie utworzenia Rzeczypospolitej Krakowskiej, uzyskało przywilej wolnego, handlowego miasta. Przywilej taki nadano miastu Kraków za czasów Księstwa Warszawskiego w r. 1809, a zniesiono w roku 1846.

Nową Wieś Narodową, Gramatykę i Kawiorzy. Do cyrkułu III włączono Grzegórzki i Piaski, a do cyrkułu IV przydzielono Półwieś Zwierzynieckie i Zwierzyniec z Mogiłą Kościuszki. Funkcye urzędowe wójtów gmin miejskich i podsędków objęła z dniem 1 grudnia 1838 nad cyrkułami Dyrekcyja Policji. Podział Krakowa na 11 gmin zachował się obok podziału na cyrkuły aż do roku 1858, w którym podzielono Kraków na 8, do dziś dnia istniejących dzielnic. Podział na 5 cyrkułów zniesiono w Krakowie w r. 1855 i w tym roku podzielono miasto na 3 obwody